

บทคัดย่อ

เนื่องจากได้มีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2548 ในเรื่องของการดำเนินคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาที่ได้ให้สิทธิผู้เสียหายในการยื่นคำร้องเรียกค่าสินไหมทดแทนในคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ได้ ถ้าผู้เสียหายได้รับอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย จิตใจ หรือได้รับความเสื่อมเสียต่อเสรีภาพในร่างกาย ชื่อเสียงหรือได้รับความเสียหายในทางทรัพย์สินอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดของจำเลย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1 ซึ่งจากการศึกษาพบว่าแม้ว่าบทบัญญัติดังกล่าวจะได้มีข้อดี คือ ทำให้ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล ค่าใช้จ่ายในการฟ้องคดี รวมทั้งเสียเวลาในการฟ้องในทางแพ่งต่างหากก็ตาม แต่ก็ยังคงมีปัญหาในการตีความและบังคับใช้กฎหมายอยู่หลายประการ อาทิเช่น

1. ปัญหาในความเป็นผู้เสียหายที่มีสิทธิในการเรียกค่าสินไหมทดแทนว่าต้องเป็นผู้เสียหายเท่านั้นที่สามารถยื่นคำร้องเรียกค่าสินไหมทดแทนได้หรือรวมถึงตัวผู้มีอำนาจจัดการแทนด้วย

จากนิยามของมาตรา 2 (4) คำว่า ผู้เสียหายหมายความว่าบุคคลผู้ได้รับความเสียหาย เนื่องจากการกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่ง รวมทั้งบุคคลอื่นที่มีอำนาจจัดการแทนได้ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 4,5 และ 6 ดังนั้นเมื่อบทบัญญัติแห่ง มาตรา 44/1 เป็นบทบัญญัติซึ่งบัญญัติอยู่ในส่วนของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จึงควรนำนิยามของมาตรา 2 (4) มาใช้ในการปรับกับบทบัญญัติของมาตรา 44/1 ในส่วนที่ไม่ชัดเจน ซึ่งเมื่อนำมาปรับเข้ากับมาตรา 44/1 แล้ว คำว่าผู้เสียหายจึงมีความหมายรวมถึงผู้มีอำนาจจัดการแทนด้วย

2. ผู้เสียหายที่มีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา 44/1 นั้นต้องเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัยด้วยหรือไม่

ผู้เขียนเห็นว่าจากบทบัญญัติแห่งมาตรา 44/1 เป็นการให้สิทธิเรียกร้องก็สืบมาเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของจำเลย แม้การยื่นคำร้องตามมาตรา 44/1 นี้จะเป็นการใช้เรียกร้องสิทธิในทางแพ่ง และอำนาจในการฟ้องคดีของการฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวเนื่องกับคดีอาญานั้น ผู้เสียหายสามารถฟ้องต่อศาลที่พิจารณาคดีอาญาก็ได้ หรือฟ้องต่อศาลแพ่งก็ได้¹ และไม่ว่าจะฟ้องที่ศาลซึ่งพิจารณาคดีอาญาหรือศาลที่มีอำนาจชำระคดีแพ่ง การพิจารณาก็ต้องเป็นไปตาม

¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 40

บทบัญญัติแห่งกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยผู้เสียหายมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดด้วย โดยไม่ใช่ผู้เสียหายโดยนิตินัยแล้ว การยื่นคำร้องตามมาตรา 44/1 ของผู้เสียหายก็อาจถูกจำเลยนำสืบหักล้างได้ว่ามิใช่ผู้เสียหายโดยนิตินัยจึงไม่มีอำนาจเรียกค่าสินไหมทดแทนแก่จำเลยได้

แต่อย่างไรก็ตามได้มีคำพิพากษาของศาลฎีกาในคดีเรื่องหนึ่งได้วินิจฉัยไว้ในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4147/2550¹ ซึ่งได้วินิจฉัยไปในทำนองที่แม้ผู้เสียหายจะได้ยินยอมให้ร่วมประเวณีด้วยก็ตาม ก็ได้หมายความว่า เด็กหญิงทั้งสามนั้นมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดด้วย จึงถือได้ว่าเด็กหญิงทั้งสามนั้นเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย มีอำนาจฟ้องคดีอาญาได้ ถ้าต่อมาศาลฎีกาได้มีคำพิพากษาในภายหลังว่าผู้เสียหายที่จะร้องขอเรียกค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา 44/1 นี้ได้ ต้องเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัยเท่านั้น จึงทำให้ผู้เสียหายต้องไปฟ้องเรียกในทางแพ่งแก่จำเลยเอง และในกรณีเช่นนี้ก็จะทำให้การฟ้องคดีของผู้เสียหายในส่วนแพ่งนี้เป็นฟ้องซ้ำได้

3. เมื่อกฎหมายถือว่าคำร้องที่ยื่นตาม 44/1 เป็นคำฟ้อง ปัญหาที่ว่าบุคคลภายนอกจะร้องสอดเข้ามาในคดีตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 57 ได้หรือไม่

การพิจารณาปัญหานี้จะต้องคำนึงว่าคดีหลักที่มีการฟ้องร้องเป็นคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์มิใช่เป็นการฟ้องคดีแพ่ง และบทบัญญัติในวรรคสาม ยังห้ามผู้เสียหายเสนอประเด็นอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องค่าสินไหมทดแทนเข้ามาในคดีหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อหาตามคำฟ้องของโจทก์ เพื่อให้ประเด็นในคดีอาญาล่าช้าออกไป

ดังนั้นการที่บุคคลอื่นซึ่งไม่ใช่ผู้เสียหายจึงไม่อาจจะร้องสอดได้ไม่ว่าในฐานะเป็นคู่ความร่วมมือหรือคู่ความฝ่ายที่สามก็ตาม ซึ่งแตกต่างกับการที่ราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องเองซึ่งบุคคลภายนอกสามารถเข้ามาในคดีได้และเป็นอำนาจศาลที่จะอนุญาตให้เข้ามาหรือไม่ก็ได้ โดยพิจารณาจากคำร้องว่ามีเหตุสมควรหรือไม่สำหรับการฟ้องคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญานั้น ได้มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 925/2508 ว่า สามารถร้องสอดเข้าไปในคดีได้ ตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 57 บัญญัติว่า "บุคคลภายนอกซึ่งมิใช่คู่ความ อาจเข้ามาเป็นคู่ความได้ด้วยการร้องสอด" นั้น คำว่าอาจเข้ามาเป็นคู่ความได้มีความหมายเป็นการให้อำนาจศาลที่จะพิจารณาเสียก่อนว่าจะสมควรอนุญาตให้เข้ามาเป็นคู่ความก็ได้ หรือไม่อนุญาตก็ได้ แล้วแต่ว่าคำร้องนั้นมีเหตุอันสมควรหรือไม่ ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่า ในคำร้องตามมาตรา 44/1 ที่กฎหมายให้ถือเป็นคำฟ้อง โดยผู้เสียหายได้คำขอให้เรียกค่าสินไหมทดแทนเข้าไปในคดีอาญาที่พนักงาน

¹ บริการส่งเสริมงานตุลาการ, (2550, น. 114)

อัยการเป็นโจทก์ฟ้อง ก็สามารถใช้สิทธิในการร้องสอดเข้าไปในคดีส่วนแพ่งได้ แต่ศาลจะพิจารณาก่อนว่าสมควรอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้เป็นคู่ความร่วมมือก็ได้ โดยพิจารณาจากคำร้องว่า คำร้องนั้นมีเหตุอันสมควรหรือไม่ เป็นต้น

ฉะนั้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาในเรื่องบทบัญญัติกฎหมายที่ไม่ชัดเจน จึงทำให้ต้องมีการตีความกฎหมายว่าควรตีความและการบังคับใช้กฎหมายในแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นว่าควรจะไปในทิศทางใดจึงจะเกิดประโยชน์ให้สมกับเจตนารมณ์ของผู้ร่างกฎหมายที่ต้องการให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาความเสียหายให้ได้มากที่สุด ผู้เขียนจึงเห็นควรว่า การนำกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาปรับใช้แก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นนั้นจะมีความเหมาะสมมากกว่า เนื่องจากบทบัญญัติดังกล่าวได้บัญญัติอยู่ในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อีกทั้งจะไม่ก่อให้เกิดปัญหายุ่งยากในการตีความกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย

นอกจากนี้ยังมีปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งซึ่งอาจทำให้ผู้เสียหายต้องไปฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนในทางแพ่งและเสียค่าธรรมเนียมศาล รวมทั้งค่าใช้จ่ายต่างๆในการดำเนินคดีเองนั่นคือ ปัญหาความไม่เข้าใจในขั้นตอนของการยื่นคำร้อง ซึ่งการที่กฎหมายกำหนดระยะเวลาให้ผู้เสียหายยื่นคำร้องเรียกค่าสินไหมทดแทน โดยกำหนดระยะเวลาให้ผู้เสียหายต้องยื่นคำร้องก่อนเริ่มสืบพยาน ในกรณีที่ไม่มี การสืบพยานให้ยื่นคำร้องก่อนศาลวินิจฉัยชี้ขาดคดี ซึ่งจะเห็นได้ว่า ผู้เสียหายส่วนมากมักจะเป็นผู้ที่ไม่รู้กฎหมาย จึงไม่เข้าใจถึงขั้นตอนระยะเวลาในการยื่นคำร้อง และวิธีการยื่นคำร้อง จึงทำให้ผู้เสียหายไม่ได้ยื่นคำร้องดังกล่าวเข้าไปในคดีด้วย หรือยื่นคำร้องเมื่อพ้นระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1 วรรคสอง ดังนั้นจึงควรกำหนดให้เป็นหน้าที่ของศาลในการแจ้งให้ผู้เสียหายทราบถึงสิทธิในการเรียกค่าสินไหมทดแทนในกรณีดังกล่าว

ซึ่งปัญหาต่างๆดังที่ได้กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่าเป็นปัญหาที่เกิดจากความไม่ชัดเจนของตัวบทกฎหมาย จึงทำให้ต้องมีการตีความ และทำให้เกิดปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายตามมา ซึ่งในปัจจุบันนี้ยังไม่มีคำพิพากษาของศาลฎีกาวางไว้เป็นบรรทัดฐาน ดังนั้นคงต้องรอให้มีคำพิพากษาของศาลฎีกามารองรับ เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการตีความและบังคับใช้กฎหมายต่อไป